

indini av angist koma á hann. Friður er bert í lötum, tá ið stór og smá beistast saman »og alt var spæl og gloymaska«.

Eins og drongurin ikki veit, hvussu hann skal tulka tað, sum teir vaksnu menninir siga og gera, veit hann heldur ikki, hvat Gud vil honum. Tað lúnta hjá teimum *gudlýðnu og hjartareinu* bygðarmonnunum verður flutt yvir á Gud. Fanarnir eru jú gudsóttandi. Úrslitið er, at drongurin ikki ræðist illamann, men Gud!

Drongurin veit ikki, hvørji krøvini eru, sum Gud og tey vaksnu seta honum, men hann hevur varhugan av, at hann, hvussu tað vikur og vendir, ikki lukar tey - og tilveran er á tremur av iva og ræðslu. Hann fólir, at alt sum kemur oman yvir hann, hevur hann sær sjálvum fyrri at takka, og á heimferð, eftir ta ringu viðferðina, hevur hann hesa viðmerking til tey vaksnu: »tey vaksnu, hugsaði hann, so býtt, so góðvarin, so sakleys«. Tey vita ikki av tí sortudíki av skomm og synd og óreinheit, sum er tann heimur, drongurin ferðast í.

»Undir tinum veingjareidri« er ein sviðandi lýsing av tí falsi, sviki og óndskapi, sum býr undir tí friðsæla yvirflatanum í tí litlu bygðini. Barnaárin verða ein reinsanareldur av happing og meinfýni, ein gonga í ævigum ótta fyrri ikki at gera tað rétta, fyrri ikki at gerast rættur maður. Ivi og tvørandi sjálvsálit verða sádd í barnaárunum og gerast seinni ein høvuðsmeinhugin í lívinum hjá tí unga manninum.

Sperdur og við tap í hendi

Annar partur fevnir eisini um tveir nær skyldar søgur, »Tann bláa kannan« og »Dóttir av Proteus«. Vit eru nú stódd í teimum fyrstu vaksnamannaárunum og í ávikavist. Keypmannahavn og Havn. Býrinnir báðir eru knýttir at hvørjum øðrum, kanska serliga fyrri hann sum fær sær útbúgving, og tá ið tú ert í øðrum, er hin so mangan í baksýninum.

»Tann bláa kannan« fer fram eitt heitt vár í stórbýnum, og frásøgumaðurin liggur vakin og snarar og vendir sær og hugsar um heimlandið og foreldrin, og hoyrir náttúruna siga: »Lív-ið er bert eina ferð, far út og tak tað, meðan tað er«. Men tað er júst hetta, hann ikki vágur, sjálvt tá ið hann fær møguleikan latnan upp í hendurnar.

Hann hevur fingið tokka til gentuna Rúnu, og sum frá líður, gerst hon hansara eitt og alt. Í fyrstu atlogu er sambandið á tí intellektuella bógunum, og tey tosa um alt ímillum himmal og jørð. Tann kropsligi parturin verður ikki drigin uppí, hann verður í staðin nøktaður í studentalívinum, har tað andliga afturfyrri ikki eigur sess. Tilveran er býtt upp, og teir einstøku part-

arnir standa leysir av hvørjum øðrum: hugur fyrri seg og hold fyrri seg. Og sjálvsagt er hetta ikki ein varandi stóða. Rúna vil meira enn hugflog, men okkara maður ansar sær ikki lógini. Og tá ið vinmaðurin og vallarin Gustav, ið ikki hevur lyndi at lata seg niðurbinda av djúphugsni, kemur framvið, er so stutt, til hann er horvin við gentuni.

Gustav er mótsetningurin hjá frásøgumanninum. Hann tekur sær av lötum og letur seg ikki darva av tilverusurningum. Fyrri hann er tilveran, og í kappingini við tann niðurbundna, hugsanarsama, gerst hann sigurharri, tí hann mótsett hesum torir at gripa lívið.

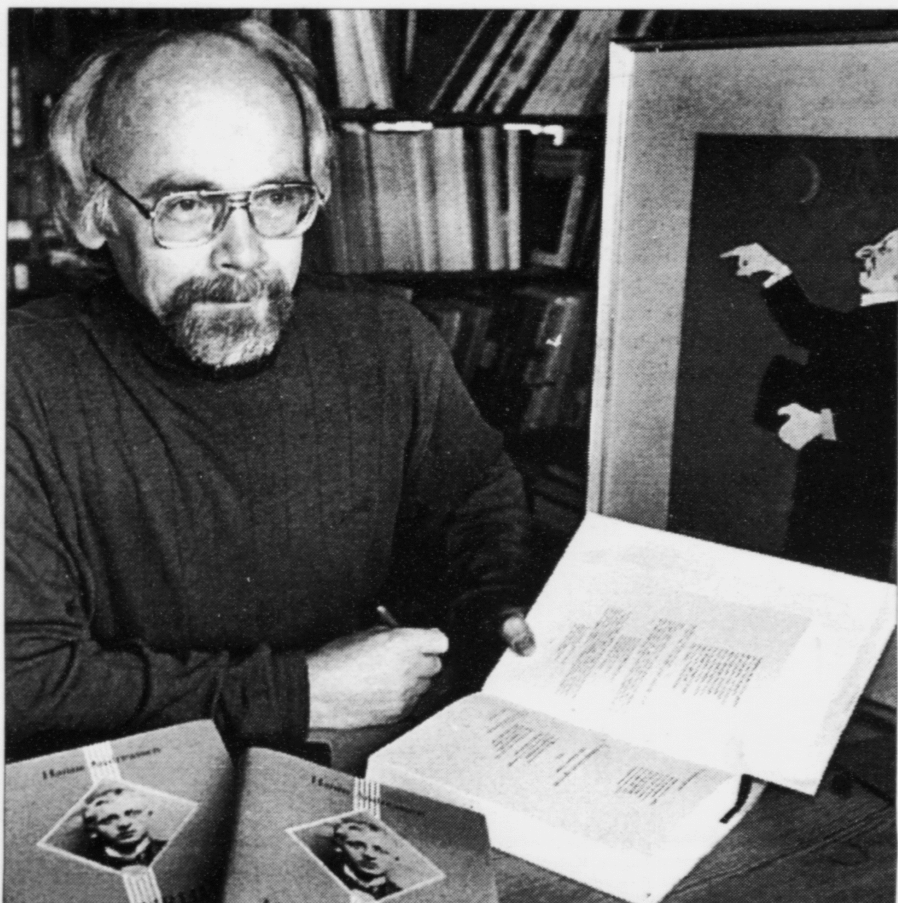
Í endanum verður trúðurin frá teimum undanfarnu søgunum tikin upp aftur. Enn einaferð veit hann ikki, hvat tey vaksnu - í hesum føri foreldrin - hava í hyggju. Sum ikki einaferð ger barnastóðan vart við seg í vaksnamannaárunum, og tí tú ongantíð ert komin til sættis við hana, sýnir hon seg eins og í hamferð og boðar frá vanlagnu og trega. Nøkur gongd leið hómast ikki.

Í titlulsøguni »Dóttir av Proteus« hevur høvuðspersónurin aftur trupulleikar við at taka við møguleikanum, tá ið hann býður seg fram, og frammarlaga í søguni verður sagt: »Men hann fekk ikki tikið avgerðina, beint tá hann skuldi, hann lorkaði lógini burtur«. Søg-an fer fram í einum ølklubba í Havn eitt vikuskiftið, og afturlitandi brot verða flættað inn í lýsingina av leikinum í ølklubbanum. Klubbakarmurin eina tilfíka nátt er væl raktur, men snarður í tað beiska borðið, tí hann í veruleikanum er sæddur av einum eygleiðara og ikki einum luttakara. Hugnum at triva eftir lívinum, sum fullbúgvið er sett fyrri hann, bilar einki, men onkursvegna dugir hann tað ikki, so at tað aloftast er ov seint, tá ið hann endiliga raknar við.

Gentan, sum hugur hansara stendur til, verður lýst soleiðis: »hon var sum ein dóttir av Proteus send inn í ætt teirra einhamaðu at skapa kaos, ruðuleika, hóttafall«. Eins og Proteus hevur hon óteljandi hamar og er tí hál at halda um. Tá ið náttin er av, er hon farin avstað við einum øðrum, og høvuðspersónurin má fara heim til gentu, ið biður eftir honum, men sum hann ikki er førur fyrri at elska: »Tað kendist, sum bankaði onkur upp á hansara hjartarúm, og sum fekk hann ikki latið upp, hvussu fegin hann so vildi, tí lykilin lá fjaldur djúpast á havsins botni«.

Tittulin, »Dóttir av Proteus«, er ikki ein vanligur føroyskur bókattitull. Tað gríkska navnið er sjálvandi rárt, men tað, sum ger vart við seg, er tann litla fyrirseting »av«. Er hon ikki vanlig í føroyskum, og ummælarar høvdu fremstafing-

Tittulin spælir upp á tvinnanda týðningar, á annan bógvinn eitt millumspæl í aldurdominum - høvuðspersónarnir eru flestir eldri menn - og á hin bógvinn á samsvar við teir harðrendu gomlu ráðharrarnar í Sparta.

– Ein trúður í teimum flestu søgunum er ein ótrúlig virðing fyrri kvinnuni, ein tilbiðjan, sum nærkast hálovan. Kvinnurnar eru visar og loyndarfullar og hava eina styrki í sær, sum er eldri enn okkara tilvitan, og sum maðurin bert kann royna at gita sær til. Tað eru tær, sum gera lívið vert at liva, er ein bráeingisniðurstøða hjá Jógvani Isaksen

ur á lofti og gjørdur høvundin varan við, at hann átti at vitað betur. Tað ger hann ivaleyst eisini. Fyrirsetingin er ikki ein málslig villa, men ein heilsan til gríksku týðingarnar hjá Janusi Djurhuus, og her fyrst og fremst til »Ilionskvæði«.

Girnd og happing

Tær báðar søgurnar í triðja partinum, »Gerontiskt millumspæl« og »Tann nýggi maðurin«, eru rættileiga ymiskar. Meðan tann fyrsta søgan stendur fyrri seg sjálva í mun til restina av sávinum, so tekst tann seinna við spurningar, sum vóru havdir á lofti í teimum báðum fyrstu portunum.

Tað er ein dómur av Rikard Long yvir »Gerontiskt millumspæl«. Fyrstu setningarnar eru: »Det är skönt att bli gammal«, sigur ein persónur í stuttu søgu. Det mörknar över vägen efter Hjalmar Söderberg«. Bæði heilsanin til aldurdomin og Söderberg eru fastir tættir í skaldskapinum hjá Rikard Long.

Tittulin spælir upp á tvinnanda týðningar, á annan bógvinn eitt millumspæl í aldurdominum - høvuðspersónarnir eru flestir eldri menn - og á hin bógvinn á samsvar við teir harðrendu gomlu ráðharrarnar í Sparta.

Frásøgumaðurin er ein friðarligur bókhaldari, sum á eina flogferð úr Danmark hittir stórhandilsmannin Antinis Pálsson, ið elskar gamlar lutir og sum vil gera alt fyrri at fáa hendur á teimum. Hann er um 70 ára aldur, men ellin hevur ikki spekt hann, tvørturímóti. Hann dugir sær ikki hógv, men júst tað hevur alt lívið fingið onnur at flutt seg fyrri honum. Klimaks í søguni er, tá ið frásøgumaðurin noktar at vera Antinisi Pálssyni til vildar og koyrir hann á dyr. Handilsmaðurin fær ein hvøkk og doyir tveir mánaðir seinna, av tí dyggu mótstøðuni verður sagt millum manna. Tann at segja til litlilátni mentamáðurin basir í tí harðrenda umboðnum fyrri ta sálarleysu kraddramentanina.

Í seinastu søguni, »Tann nýggi maðurin«, verður ein smádrongur illa argaður av arbeiðsfelaganum hjá frásøgumanninum Gunnari, til hesin stødgar honum. Stutt framanundan er argingarmaðurin - Sofus eitur hann - sjálvur argaður av einum timburmanni, ið skeitur, og Gunnar minnist frá frikortum í skúlanum ein grátandi smádrong, sum varð eyknevndur Skeiteygad.

Timburmaðurin, sum hevur verið happaður, ger

tað sama við tann dølska arbeiðsmannin, sum hann veit er veikari, og arbeiðsmaðurin roynir at lætta um sína stigatisering við at arga tey einastu, sum eru veikari enn hann: børnini. Tað er sum ein harmonikusamanstoytur, hvør skumpar undir tann næsta, og tað verður altíð traðkað niður eftir, á tann veikara.

Gunnar hevur ilt við at gera nakað, kennir seg settan fastan, men hann tekur sær um reiggj og stødgar argingini. Gunnar er tann fyrsti persónurin í teimum fimm samanbundnu søgunum sum veruliga ger nakað, og harvið verða nýggir møguleikar latnir upp. Kanska er tað ikki ein stórhending, sum er farin fram, men tá ið Gunnar á kvøldi fer til húsa, er hann í góðum hýri. Tað fyrsta litla stigið er tikið.

Søgurnar í »Dóttir av Proteus« eru meira intellektuellar enn føroyskar søgur flestar, tær eru tekin um, at ein broyting er ávegis í føroyskum skaldskapi. Ut-heimurin - og her serstakliga europeisk og amerikansk mentan - ger vart við seg í størri mun enn annars.

Søgurnar eru úrslit av djúphugsni, sameindum við málsligan meistaraskap, við einum rikidømi av litføgr-

um og rámandi metaforum. Í fleiri av søgunum - men serliga í teimum báðum fyrstu - er ein kensla av at vera uttanfyri; ikki beinleiðis av at vera hatifuglur, men ikki at hoyra til sum onnur og sum tey at vera ein partur av tí dagliga samfelagsumhvørvinum. Í øðrum søgum hugsar høvuðspersónurin ov nógv og ger ov lítið. Tankarnir eins og seta fót fyrri hansara ætlanum, og hann letur vera. Í seinastu søguni bragdar tó í honum, og ein neisti hómast.

Alt metur um kvinnuna

Í 1982 kom annað savnið hjá Hanusi Andreassen, »Við tendradum lyktum«, og longu fyrsta søgan, »Bræv til eitt blomstur«, trívur í eitt av høvuðstemunum úr »Dóttir av Proteus«. Tað snýr seg um at taka við møguleikanum, tá ið tú fært hann latnan upp í hendurnar, nakað sum persónarnir í undanfarnu bókini høvdu ilt við. Her hevur høvuðspersónurin eitt ódrvísi áráði, »Fyrri eina ferð skyld stóð eg ikki fastur«, og hann torir at taka lötuna, og verður lottur fyrri tað.

Gentuna, sum hann er romantiskt hugtakin av - legg merki til titlulin! - lærir hvørki hann ella lesarin at kenna í søguni, men hann